

objektiivisesta subjektiiviseen henkeen: kun Henki kehityksessään tuottaa niin musertavia ja rikkirepiviä objektivaatioitaan, se ei jätä subjekteille enää mitään turvapaikkaa. Ja Henki on pakotettu lisäämään objektiivisen aluettaan, kuten pääoma on pakotettu tarttumaan yhä uusiin materialiteettimuotoihin ja yhä syvemmin: subjektit ovat vain objektiviteetin (Hengen, pääoman) tuulikanteleita.

Tämä totaalisen hengettömyyden tai barbarian visio on epäilemättä tiukasti marxismissa: se on historiallisen materialismin tietyissä ideologiateorian reduktiossa, frankfurtilaisten sammakkoihmisajatuksissa, strukturalistien teoreettisessa antihumanismissa ja viimein pääomalogikkojen subjekti-objekti -identiteettilogiikassa. Vaihtohtona voi olla vain sen kaltainen teoreettinen subjektikäsitys, jossa subjektille säilyy redukoimaton *autoteloksensa* sisäisten ja ulkoisten ehtojensa välisessä liikkeessä, jossa ideaalinen ja kulttuuri elävät materialiteetin toisinolemisenä, muttei samuutena.

Pietilä päättää erittäin haastavan, vaate-
lian ja osittaisesta raskassoutuisuudestaan huolimatta elegantisti läpiviedyn työnsä toivon kuviin. Pahasti pelkään, että tämä toivo, näin perusteltuna, on kuitenkin enemmän Walter Benjaminin ("Toivo on meille annettu vain niiden vuoksi joilla toivoa ei ole") kuin Ernst Blochin ("Todellinen syntymä ei ole alussa vaan lopussa") sukua.

Tarmo MalMBERG

KIRJALLISUUS

- CARLSEN, Jørgen ym. *Kapitalisme, behov og civilisation*. Bind I & II. Aarhus, Modtryk, 1980.
FOSSAERT, Robert. *La société*. 2. *Les structures économiques*. Pariisi, Seuil, 1977.
FOSSAERT, Robert. *La société*. 3. *Les appareils*. Pariisi, Seuil, 1978.
GARNHAM, Nicholas R. Lausunto Kauko Pietilän väitöskirjasta "Formation of the Newspaper: A Theory". Suom. JH (=Jukka Haapasalo). *Tiedotustutkimus*, 4 (2), 1981, s. 77-79.
GLEBE-MØLLER, Jens. Kapitallogik eller refleksion: den hermeneutiske cirkels uomgaengeligheid. *Teori og kapital* [5]. *Essays om Marx' forskningsproces, kapitallogikken, og om den revolutionære bevidstheds dannelsebetingelser*, s. 101-35. Grenå, GMT, 1977.

- HIRSCH, Joachim. *Der Sicherheitsstaat. Das 'Modell Deutschland', seine Krise und die neuen sozialen Bewegungen*. Frankfurt am Main, Europäische Verlagsanstalt, 1980.
KROHN, Sven. *Ihminen, luonto ja logos*. Jyväskylä, Gummerus, 1981.
MALMBERG, Tarmo. Tiedotustutkimuksen metodologioista. *Tiedotustutkimus*, 4 (2), 1981 (a), s. 3-20.
MALMBERG, Tarmo. Viestintä ja kulttuuri. Tekstejä viestinnän teorian ja tutkimuksen kulttuuriteoreettisista perusteista (1978-81). *Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja, sarja C*, nro 2, 1981 (b).
MALMBERG, Tarmo. Tiedotustutkimuksen metodologioista: lisäkommentteja. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen lisensiaattiseminaarissa pidetyn alustuksen käsikirjoitus. Tampere, 23.9.1981 (c).
MALMBERG, Tarmo. Marxismi suomalaisessa tiedotusopissa. *Tiede & Edistys*, 6 (3), 1981 (d), s. 24-38.
NORO, Arto. Teesejä "pääomalogiikasta". Tuomas Takala (toim.): Keskustelua "pääomalogiikasta" ja kapitalismin tutkimisesta, s. 1-12. *Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, sarja B*, nro 27, (i.v.=) 1979.
NORO, Arto: Pääomalogiikasta sivilisaatiokritiikkiin? Hans-Jørgen Schanzin haastattelu. *Tiede & Edistys*, 6 (3), 1981, s. 39-48.
PIETILÄ, Kauko. Joukkotiedotuksen yhteiskunnallisista funktioista. *Tiedotustutkimus*, 2 (3-4), 1979, s. 3-17.
PIETILÄ, Kauko. Journalismin kritiikin mahdollisuuksia. Kuusi kirjoitusta vuosilta 1978-1981. *Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja, sarja C*, nro 1, 1981.
SCHANZ, Hans-Jørgen. *Til rekonstruktionen af kritikken af den politiske økonomis omfangsløse status*. 4. opl. Aarhus, Modtryk, 1977 (1973).
SCHANZ, Hans-Jørgen. *ANTIKRITIK - reflektioner over kritikken af kapitallogikken*. Aarhus, Modtryk, 1977.
SØRENSEN, Peer E. *Elementaer litteratursociologi. Et essay om litteratursociologiske grundproblemer*. Kongerslev, GMT, 1973.

Sanomalehdistön apologiaa

SALMINEN, Esko (toim.). Sanomalehdistö Suomessa. *Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja*, n:o 4. Espoo, Weilin+Göös, 1981.

Määreet 'nordenstrengilainen' ja 'wiolainen' tiedotustutkimus lienevät alun alkaen olleet sanomalehtikieltä: eräät lehdet lanseerasivat

ne käyttöön operoidakseen niillä tiedotustutkimusta ja kenties myös toimittajakoulutusta koskevassa poliittisessa ja ideologisessa keskustelussa.

Kun ensi kerran kuulin näitä määreitä käytettävän Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen tieteellisen yhteisön piirissä, tunsin epäviihtymystä; ne tuntuivat liiallisilta yksinkertaistuksilta ja niissä oli epäasiallinen, nimittelevä sävy. Kun seuraavassa vaiheessa 'nordenstrengiläinen' ja 'wiolainen' tiedotustutkimus - edelleen mainitussa yhteisössä - alettiin selittää keskenään samanlaisiksi, pidin sitä aluksi vitseinä. Siinä määrin pinnalliseen analyysiin samaistuminen tuntui perustuvan.

Nyt kuitenkin väitteet samanlaisuudesta - suhteellisesta, ei toki täydellisestä - on esitetty edes jossakin määrin eksplikoidusti ja selvästi vakaviksi tarkoitettuina.¹ Niinpä ne on syytä myös ottaa vakavasti.

Minua on huvittanut tehdä pienen pieni - ja tieteellisesti vaatimaton, sen myönnän - selvitys. Otan vapauden lähteä siitä että 'nordenstrengiläinen' suuntaus on pesinyt ennen muuta Tiedotusopilliseen yhdistykseen järjestäytyneiden tutkijoiden piirissä; asiaa ei muuta muuksi se että osa TOY:n näkyvistä aktiivitutkijoista on viime vuosina lähtenyt 'nordenstrengilaisuudesta' kauaksi omille teilleen, mistä tässä lehdessä käydyt keskustelut objektiivisuudesta ja ns. uudesta journalismista lienevät riittävä todiste. Edelleen tulkitsen Viestintätutkimuksen Seuran aika lailla 'wiolaisuuden' ilmentymäksi.

'Nordenstrengilaisuuden' piirissä on tutkittu sanomalehdistöä, vanhinta perinteistä tärkeää tiedotusvälinettä. Olen tehnyt sitä itsekini² - ja olen tehnyt sitä 'nordenstrengilaisena', mikä termi minulle tässä nimittelyjen vaiheessa on ylväs kunnianimi. Nyt on 'wiolaisuuden' piiristä ilmaantunut suomalaista sanomalehdistöä koskeva artikkelikoelema. Kun se on sisällytetty tieteellisen seuran julkaisusarjaan, seura ilmeisesti katsoo sen tieteelliseksi työksi. Nyt tehtävänäni on yrittää selvittää, ovatko 'nordenstrengiläinen' ja 'wiolainen' sanomalehdistön tutkimus keskenään kovin samanlaisia vai suhteellisen erilaisia.

Mikä sitten on tyypillistä 'nordenstrengiläiselle' sanomalehdistön tutkimukselle? Ensiksi tietenkin olisi saatava käteen sen filosofia ja metodologia, sen ontologia ja tietoteoria. Parhaiten ne ehkä saadaan käteen sellaisella otteella joka pyrkii jotenkin 'sisältäpäin ymmärtämään' kyseisen suuntauksen syntyä ja kehitystä sekä siihen vaikuttaneita tekijöitä sekä sitä tietä koko sen luonnetta; ulkokohtainen ja ennakkoluuloinen ote johtaa helposti vinoon tulokseen.³

Ilman laajaa pohdiskelua, saati sisällön erittelyä - kumpaakin on ikävä kyllä tässä yhteydessä mahdotonta viedä läpi - esitän 'nordenstrengiläisen' sanomalehdistön tutkimuksen ominaispiirteiksi seuraavat:

1. Pyrkimys nähdä sanomalehdistö syvempien taloudellisten ja yhteiskunnallisten voimien ilmentymänä;
2. pyrkimys nähdä journalismin ja journalistisen työn sidonnaisuudet em. voimiin;
3. pyrkimys luoda käsitteistöä ja teoriaa, jonka avulla em. yhteydet ja sidonnaisuudet voidaan osoittaa, aluksi tietenkin teoreettisesti ja aikaa myöten myös 'konkreettiseen kohoten' eli empiirisesti.⁴

Korostan että kysymys toistaiseksi ehkä on enemmän pyrkimyksistä kuin saavutuksista.

Entä mihin pyrkii 'wiolainen' sanomalehdistön tutkimus arvioitavana olevan kirjan valossa?

Kirja koostuu kymmenen eri kirjoittajan tuottamasta 13 artikkelista. Johdannon jälkeen - jonka on laatinut kirjan toimittaja - artikkelit on ryhmitelty kuuteen jaksoon: Sanomalehdistön kehitysvaiheet, Sanomalehti organisaationa, Sanomalehdistö ja yhteiskunta, Sanomalehtien lukijat, Sanomalehdistö ja muut joukkoviestimet sekä Uusi viestintäteknikka ja lehdistö.

Pyritäänkö myös puheena olevassa kirjassa sanomalehdistö näkemään syvempien taloudellisten ja yhteiskunnallisten voimien ilmentymänä? Jos 'nordenstrengiläisessä' tiedotustutkimuksessa yhteiskunta - joka myös sanomalehdistön on tuottanut - nähdään monikerroksisena, onko 'wiolaisella' tiedotustutkimuksella sama ontologia?

Valitan että en tältäkkään osin kykene perusteelliseen järjestelmälliseen sisällön eritte-

lyyn; eikä sitä kyllä kirja-arvioilta normaalisti odotetakaan. Kuitenkin ehdottomasti myös varon mielivaltaisista väitteistä.

'Wiiolaisessakin' sanomalehdistön tutkimuksessa ovat olemassa sanomalehdistön taustavoimat - kirjassa ne esiintyvät mm. Erkki Teikarin artikkelin niminä. Ovat omistajat, puolueet sekä muut organisaatiot ja julkinen valta, ovat ilmoittajat, lukijat ja toimitus. Nämä ilmiöt ovat sellaisia kuin miksi arkihavaintomme ne meille osoittavat ja millaisina arki ajattelumme ne mieltää. Esim. omistajia on mutta ei pääomaa liikelakeineen ja vaikutuksineen, sanan varsinaisessa mielessä sitä ei kirjassa ole lainkaan. Ei ole sanomalehdistön kaksoisluonnetta, sanomalehti ei ole ideologinen tavara joka ilmentäisi yhteiskuntakokonaisuuden perustavia voimia.

Kirjan Sanomalehdistö Suomessa yhteiskunta on yksikerroksinen 'nordenstrengilaisen' monikerroksisuuden sijasta. Ontologiat ovat sovittamattomasti erilaisia. Joka muuta väittää, todistamisen taakka on nyt siirtynyt hänelle.

Toiseksi voidaan kysyä, miten kirjassa Sanomalehdistö Suomessa nähdään ja ymmärretään journalismi. Kenties elämänläheisemmin kuin 'nordenstrengilaisessa' ajattelussa, jota toisinaan on arvosteltu elämälle vieraasta teoretisoinnista? Kun näin on tehty, on hyvä vaihteeksi kuulla käytännön toimittajan - tosin ohimennen ja toisen asian yhteydessä - esittämää arviota puheena olevasta kirjasta: "Jo alkusyksystä ilmestyi Esko Salmisen toimittama rutikuiva teos Sanomalehdistö Suomessa, jossa elävä ja ammattitaitoinen journalismi on tyystin unohdettu ja tilalle tuotu tylsiä organisaatiokaavioita, mutterioppia ja kaikenmoista tekniikkaa".⁵

En lainaa Lehtolaa siksi että välttämättä olisi hänen kanssaan samaa mieltä; minusta Sanomalehdistö Suomessa ei suinkaan ole mielenkiinnoton kirja. Käytännön toimittajan murska-arvion kuitenkin tekee ymmärrettäväksi se, että kirjassa tarkastellaan journalismia ja journalistista työtä päätoimittajien hyvin äänieristetyistä huoneista käsin; silloin journalismin sidonnaisuudet menettävät suurimman osan merkityksensä - täysin niitä ei kirjassa toki kielletä - eikä journalistisessa työssä nähdä keskeisiksi

niitä ongelmia joita 'rivitoimittajat' usein pitävät perustavanlaatuisina.

Niinpä osuvaksi osoittautuikin V. Pietilän tekemä huomio: hänen mukaansa 'wiiolaisuus' "kiinnittää tiedon siirtoprosessissa huomiota ennen muuta *siirtoon*, sen muotoihin, teknikkoihin ja välineisiin", 'nordenstrengilaisuuden' "kiinnittäessä huomiota taas ennen muuta *tietoon*, so. siihen sisältöön, jota tuossa prosessissa siirretään". Näin puheena oleva kirja myös⁶ osoittautuu 'wiiolaiseksi' suorastaan paradigmaattisessa mielessä, kunhan ensin myönnetään että näiden kahden suuntauksen välillä on mm. mainittu syvälinen peruseronsa.

Lopuksi kysymys on 'wiiolaisen' sanomalehdistön tutkimuksen käsitteistöä ja pyrkimyksestä teorianmuodostukseen. Ne jotka toisin kuin edellä lainattu Lehtola pitävät kirjaa Sanomalehdistö Suomessa elämänläheisenä - heitäkin varmasti on - saattavat vedota sen helppoon kieleen: siinä on pyritty operoimaan tietyllä kultivoituneella arkikielellä (sillä jota esim. päätoimittajat ja lehtitalojen toimitusjohtajat käyttävät, lisäksi). Joskus tämä pyrkimys menee niinkin pitkälle kuin tieteellisten termien ja vastaavien käsitteiden torjumiseen: esim. mainitessaan - sitaateissa - sanan hegemonia Teikari⁷ heti lisää: "mitä se sitten lieneekin".

Arkikielellä on arkikielen voimansa ja rajoituksensa. Se viittaa käsitteisiin, joiden pohjalta ei voida konstruoida muuta kuin todellisuuden pintatason ilmiöihin tarrautuvaa teoriaa. Niinpä kirjassa vilahtaa esim. Eric Rhenmanin tunnettu ja paljon arvosteltu sidosryhmäteoria⁸, olkoonkin, että siihen ei eksplisiittisesti viitata.

Hellman on toista Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarjaan sisältyvää opusta⁹ arvioidessaan sanonut siitä mm.: "Harvoja valopilkkuja lukuunottamatta tekstit jo päättyvät siihen, mistä tutkimuksen vasta tulisi *alkaa*".¹⁰ Sama pätee pitkälle myös nyt puheena olevaan teokseen.

Ei liene ilkeämielistä arvella, että reaali-tiedon keräämisen ja varsinaisen tutkimuksen välinen raja on kirjaa Sanomalehdistö Suomessa tehtäessä päästetty niin suttuiseksi kuin on

syystä että kirja nykyiselläänkin täyttää hyvin *apologeettisen* tehtävänsä, nykyisen sanomalehdistömme luonteen ja laadun kaikinpuolisen puolistelemisen.

Paikoin apologiat ovat eksplisiittejä. Niinpä Teikari kirjoittaa - polemikoidessaan sitä käsitystäni vastaan jonka mukaan uutterimpia ns. yleisön osaston kirjoittajia lienevät verraten hyvin koulutetut, kirjoitustottumusta omaavat henkilöt¹ - käytännön kokemuksen olevan, että valtaosan kirjoituksista lähettävät ns. "tavalliset ihmiset".² Kysymys on kuitenkin luonteeltaan empiirinen; kaikkien lähetettyjen kirjoitusten tarjoajien sosiaalinen koostumus voitaisiin tutkia, vaikka toistaiseksi yritystä siihen suuntaan ei ole tehty. Olen keskustellut asiasta suuren lehden mielipidesivun toimittajan kanssa, jonka käytännön kokemus on toinen kuin Teikarin: hänen mukaansa - vaikka tutkimustuloksia ei olekaan - kirjoittajien koostumus vaikuttaa ilmeisen vinolta ja verraten hyvin koulutetut, kirjoitustottumusta omaavat henkilöt ovat ylläpidettyinä. No, kysymys sinänsä on ehkä vähäinen, mutta kirjaa karakterisoivana piirteenä huomion arvoinen.

Joissakin kohdin apologia saa anti-intellektuelleja piirteitä - näin silloin kun polttavat tieteelliset keskustelut sivuutetaan ja vaikea kysymys kuitataan mielipiteellä. Tällainen vaikea kysymys on objektiivisuus, jossa - enempää kuin "monipuolisuudessa" ja "moniarvoisuudessa" - ei Wiion mukaan meillä "ole häpeämistä - ainakaan tänä päivänä".³

Nämä avaamani näköalat ovat omiaan korostamaan 'nordenstrengilaisuuden' ja 'wiiolaisuuden' välillä aukenevan kuilun leveyttä ja syvyyttä. Kuilu ei suinkaan ole vain 'yhteiskunnallinen', 'poliittinen' tai 'ideologinen', vaan koskee tieteenfilosofian ja metodologian, ontologian ja tietoteorian vakavia ja vaativia kysymyksiä. Suuntauksia yhdistäväksi tekijäksi jää lähinnä vain *ylispekulatiivisen* ja *mystifioivan otteen välittäminen* - siitäkö asia hiertää?

Edellä sanomallani en kuitenkaan pyri väittämään kirjaa Sanomalehdistö Suomessa - enkä ajattelutapaa joka sen on synnyttänyt - täysin arvottomaksi. Kirjassa on paljon hyvää ja hyödyl-

listä reaalitytöä, sivumennen sitä on tavallistakin enemmän esim. edellä arvostelemani Teikarin artikkeleissa. Mielellään suosittelen kirjaa mm. kaikkien tiedotusopin opintojaan aloittavien luettavaksi; kuitenkin heidän on tarpeen oivaltaa kirjan pinnallisuus ja sen useiden väitteiden *apologeettinen* perusluonne joka saattaa joutua ristiriitaan väitteiden luotettavuuden kanssa.

Muuten olen sitä mieltä että 'nordenstrengilaisuuden' ja 'wiiolaisuuden' tulisi käydä keskenään jatkuvaa dialogia ja mm. tämän lehden toimituksen tulisi sitä kaikin tavoin edistää. Toki myös hermeneuttisen kulttuuritutkimuksen pohjalta lähtevä tiedotustutkimus on tervetullut keskustelukumppani, mutta se dialogi onkin jo käynnistynyt.

Pertti Hemänus

VIITTEET

¹MALMBERG, Tarmo. Esipuhe. Julkaisussa *Viestintä ja kulttuuri*. Tekstejä viestinnän teorian ja tutkimuksen kulttuuri-teoreettisista perusteista (1978-1981). *Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja, Sarja C, 2/1981*. Ks. etenkin s. VI-VIII. MALMBERG, Tarmo. Suomalaisen tiedotusopin koulukunnat: puolitiehen jäänyt materialismi. Em. julkaisu.

²HEMANUS, Pertti. *Joukkotiedotus pillovaikuttajana*. Keuruu, Otava, 1973. Ks. etenkin s. 80-111. HEMANUS, Pertti. Havaintoja sitoutumattomien sanomalehtien ideologisesta väristä. *Politiikka*, 3/1973. HEMANUS, Pertti. *Propaganda sanomalehdissä*. Keuruu, Otava, 1975. Vrt. myös HEMANUS, Pertti ja TERVONEN, Ilkka. *Objektiivinen joukkotiedotus*. Keuruu, Otava, 1980.

³MalMBERG on em. julkaisustaan päätellen paradoksaalisessa tilanteessa. Samalla kun hän suosittelee - eufemistisesti sanottuna: suosittelee - suomalaisen tiedotustutkimukseen hermeneuttista, ymmärtävää otetta, hänen itsensä tuntuu olevan mahdollista sisältäpäin ymmärtää sen enempää 'nordenstrengilaisen' kuin 'wiiolaisenaan' tutkimussuuntauksen lähtökohdia ja pyrkimyksiä, niiden kummankin kiistattomista saavutuksista puhumattakaan.

Eipä silti, paradoksaalisessa tilanteessa lienen itsekkin. Toistaiseksi tunnen hermeneutiikkaa hyvin puutteellisesti, mutta totean viimeksi lukemani, tosin kieltämättä alkeistasoisen metodologisen teoksen (ANDERSSON, Sten. *Positivism kontra hermeneutik*. Surte, 1979) jättäneen minut lainkaan vakuuttamatta siitä, että 'nordenstrengilaisuutta' olisi oikein kutsua positivistiseksi - päin vastoin näiden kahden käsitteen välillä on ilmeisesti sovittamattomia ristiriitoja -

samoin kuin siitä, että minun olisi rynnättävä mystifioivan ja tieteellistä kurinalaisuutta kenties ylenkatsovan hermeneutiikan tielle. Samalla kun siis torjun omalta osaltani hermeneutiikan, odotan toisilta ja itseltäni sisältäpäin ymmärättävää otetta asioihin; tässä mahdollinen paradoksi.

⁴Jos kaikki 'konkreettiseen kohoaminen' leimataan positivismiksi, kyseessä on tämän avainsanan mielivaltaisen käyttäminen. Siinä tapauksessa kyllä ylpeänä tunnustaudun positivistiksi.

⁵LEHTOLA, Erkki. Tutkija juoruilee Helsingin Sanomista. Onko pahansuopuus kritiikin laji? *Aamulehti*, 3.11.1981.

⁶PIETILÄ, Veikko. Tiedon siirtoa vai yhteisyyttä? Kommunikaation eri käsittämistapojen tarkastelua. (Tiedotusopin laudatur-seminaaria varten tehty paperi 1981, s. 1) - V. Pietilä tuntuu korostavan 'nordenstrengilaisuuden' ja 'wiilolaisuuden' samanlaisia piirteitä jonkin verran vähemmän kuin Malmberg.

⁷TEIKARI, Erkki. Sanomalehdistön tehtävät. Teoksessa SALMINEN, Esko (toim.), *op. cit.*, s. 58.

⁸Ks. TEIKARI, Erkki. Sanomalehdistön tehtävät. Teoksessa SALMINEN, Esko (toim.), *op. cit.*

⁹SINKKO, Risto (toim.). *Televisio ja suomalainen. Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja*, n:o 3. Espoo, Weilin+Göös, 1981.

¹⁰HELLMAN, Heikki. Suomen kansa - tv:stä tuttu. *Sociologia* 4/1981, s. 315.

¹¹HEMANUS, Pertti. Propaganda sanomalehdissä, *op. cit.*, s. 41.

¹²TEIKARI, Erkki. Sanomalehdistön taustavoimat, *ema*, s. 88.

¹³WIIIO, Osmo A. Uusi viestintäteknikka ja lehdistö. Teoksessa SALMINEN, Esko (toim.), *op. cit.*, s. 243. - Objektiivisuuden tieteellinen pohtiminen johtaa tuloksiin, jotka eivät sovellu apologettisiin tarkoituksiin. Ei varmaankaan ole sattuma, että sanomalehdenkustantajain äänenkannattajan vakinainen pakinoitsijanimimerkki suhtautuu yhtä pilkallisesti ja kielteisesti objektiivisuuteen kuin ns. uuteen journalistiikkin, ks. FORWARD. Kumpi onpi parempi. *Suomen Lehdistö - Finlands Press* 7-8/1981.

MTV ja kuluttajasuomalaiset

SINKKO, Risto (toim.). *Televisio ja suomalainen. Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja*, n:o 3. Espoo, Weilin + Göös, 1981.

Predestinoitujen julkaisemisen pakko ilman oivaltavan sanomisen tarvetta tuottaa käsiimme erilaisia outoja teoksia, kuten nyt tämän "Televisio ja suomalainen"-kirjan.

Se ei ole apologettinen. Ainoastaan, vaan se on myös ristiriitainen.

Kirjan peruspaino, vaikkapa sivumääräisesti mitattuna, on toki apologettinen, television, etenkin kaupallisen tv-toiminnan olemassaoloa ja kehitystä puoltava. Tästä vastaavat artikkelikirjoittajat Seppo Sisättö, Risto Sinkko ja Helena Mäkinen. Varsin perusteltua radio- ja tv-toiminnan kritiikkiä taas edustaa Ilkka Heiskanen. Kaiken siunaa ristiriitaan kantaaottamaton esipuhuja, tv-pioneeri Ville Zilliacus. Mutta nimistä viisi, asiaan!

Apologia alkaa johdannosta (tv joukkoviestimenä ja muiden joukkoviestinten reaktiot uuteen ylkään), jatkuu ylkä-muut viestimet-suhteen taloudellisten seuraamusten puntaroinnilla, hiljentyy katsojamäärien kehitystutkailuun, pysähtyy Heiskasen tv- ja kansankulttuuri-kritiikin edessä, mutta starttaa uudestaan tv:n tulevaisuutta hahmottavassa luvussa viestinnän moottoriteille, jotka rakennetaan jokaisen olohuoneen läpi, mikäli kirjoittajiin on uskomista.

Kirjassa tiivistyvä insinööriuskon teema: kaikki mitä tekniikan kehityksessä tapahtuu on hyväksi ihmiselle. Kirjassa kuvastuu huolekas toivo uuden tv-teknologian nopeasta käyttöönsaattamisesta, teknisten innovaatioiden mahdollisimman pikaisesta soveltamisesta. Mutta teknologiakaan ei yksin riitä: tarvitaan yleisöä. Kirjaan sisältyvän varsin laajan yleisötutkimusosuuden keskeinen teema on taas niitten ohjelmatyyppien paikantaminen, jotka tuottavat maksimaalisen yleisön. Tämä on kaupallisen tv-toiminnan kannalta ymmärrettävä intressi.

Kirja on kokoelema tv-historiikkaa ja -empiriaa, siinä ei problematisoida kuvailtavia asioita ja kehitystrendejä lukuunottamatta mainit-